

Belarus Cumhuriyeti
Sağlık Bakanlığı

unicef
BM Çocuk Fonu

BM Çocuk Fonu (UNICEF)
Belarus Cumhuriyeti Temsilciliği
e-posta: unicef@tut.by

unicef
BM Çocuk Fonu

0-3 AYLIK BEBEKLERİN GELİŞİMİ

Yaşamın ilk aylarında bebek hızla gelişir. Gelişimin her alanında günlük olarak değişiklikler meydana gelir. Bebek hızla yeni beceriler ve yetenekler edinir ve biriktirir. Sunulan materyal, yeni yürümeye başlayan bebeklerin ebeveynlerinin, küçük bebeğin gelişimsel yetenekleri ve ihtiyaçları hakkında bir anlayış oluşturmalarına yardımcı olacaktır.

0-3 AYLIK BİR BEBEKTE GÖRSEL GELİŞİM

Yeni doğmuş bir bebek ışığı karanlıktan ayırt edebilir. İlk birkaç gün boyunca bebek, ayrıntıları ayırt etmeden büyük nesnelerin ana hatlarını zaten ayırt edebilir.

Yaşamın ilk haftalarında bebek, renkleri ayırt edemez ve yalnızca parlak, zıt nesneleri görür. Yani ilk günlerde ve aylarda bebeğin görme keskinliği ve renk algısı hâlâ kusurludur.

Bir aylıkken bebek, bakışlarını 20 ila 40 cm mesafede bebeğin göz hizasında bulunan bir nesneye veya bir yetişkinin yüzüne sabitlemeli, yüzden 20-40 cm mesafede göz hizasında yavaşça yatay olarak hareket eden parlak kontrastlı bir nesneyi takip etmeye çalışmalı, ışık kaynağına bakmalıdır.

Bebek 1 aydan 2 aya kadar yavaş yavaş nesnelerin ayrıntılarını ayırt etme ve renkleri ayırt etme yeteneğini geliştirir. Bu durumda renkleri ayırt etme yeteneği şu sırayla gelişir: Mavi, sarı, yeşil, kül mavisi.

Bununla birlikte bebek, bu yaşta esas olarak rengin kendisine değil, farklı renkler arasındaki kontrasta tepki verir, bu nedenle onun için bir rengin diğerine kontrast geçişlerini işaret eden oyuncaklar seçilmelidir.

Yaşamın ilk 6 haftasında bebek, nesne görüşünden, yani bir nesnenin görsel imgesinin algılanmasından ve hafızada depolanmasından yoksundur.

1,5-2 aylıkken, bir yetişkinin yüzü gibi büyük kontrastlı ayrıntılarla birlikte tüm nesne algılanır. Bu nedenle bebek, bu yaşta bakışlarını 40-50 cm mesafeden kendisiyle konuşan bir yetişkinin yüzüne sabitleyebilir.

Bebek 2 aylıktan itibaren yavaşça dikey olarak hareket eden nesneleri takip etmeyi öğrenmeye başlar, ancak görme keskinliği hâlâ kusurludur ve görme alanları hâlâ çok küçüktür.

Bu yaşta bebek, 5-2,5 mm'den daha küçük nesnelerin ayrıntılarını ayırt edemez ve her iki taraftaki görme alanı 10-30 dereceye kadardır.

Üçüncü ayda görme keskinliği artar, bebek kendisinden oldukça uzaktaki nesneleri düşünmeye başlar: Elleri, elindeki nesne, başını çevirir, hareket eden bir nesneyi takip eder.

En fazla 3 aylıkken bebek, zaten sözde görsel tercihlere sahiptir; bebek, görüntüleme için sunulan görsel uyaranlardan neredeyse kesinlikle bir yüz (canlı veya çizilmiş) seçecektir. Ayrıca bu yaştaki bebekler, zıt siyah beyaz oyuncaklara bakmayı gerçekten severler.

Bebek 2,5-3 aylıkken annesini, bazen de babasını tanıır, tanıdık bir şey gördüğünde gülümser, yani görsel hafıza da (görsel imgelerin korunması ve onları tanıma yeteneği) gelişmektedir.

Görme patolojisi için risk grubu:

1. Rahim içi enfeksiyonu olan çocuklar (toksoplazmoz, klamidya vb.);
2. Prematürite [IVL (akciğerlerin yapay ventilasyonu), resüsitasyon önlemleri-yaşam öyküsünde];
3. Genetik sendromlu çocuklar;
4. Nörolojik patolojisi olan çocuklar (hidrosefali sendromu, organik beyin hasarı vb.);
5. Aile öyküsü olan çocuklar (ebeveynlerde yüksek miyop, annede diyabet);
6. İşitme engelli çocuklar;
7. Görme organında dış hasar belirtileri olan çocuklar (ekzoftalmi, şaşılık, anormal göz bebeği rengi veya şekli).

Bu gruptaki çocuklarda görme patolojisi görülme olasılığı daha yüksektir, bu nedenle daha dikkatli muayene edilmeli ve izlenmelidir.

0-3 aylık bebeklerin görme fonksiyonları incelenirken nelere özellikle dikkat edilmelidir, hangi işaretler sağlık hizmeti sağlayıcısına veya ebeveynlere bebekte görme bozukluğu hakkında sinyal verebilir:

- Görme patolojisi için en az bir risk faktörünün varlığı;
- Yüzden 20-40 cm mesafede göz hizasında bulunan bir nesneye veya bir yetişkinin yüzüne bakışların sabitlenmemesi;
- Yüzden 20-40 cm mesafede yavaşça hareket eden bir nesnenin arkasındaki göz hareketlerinin takip edilmemesi;
- Bebeğin eline veya kendi ellerine yerleştirilen nesneleri incelememesi;
- Kafanın parlak bir ışık kaynağına çevrilmemesi; ışığa karşı göz bebeği tepkisinin olmaması veya zayıf olması.

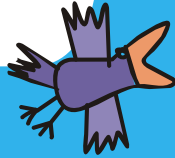
Görme engelli çocuğu olan birçok anneye göre 3 aylıkken fark ettikleri ana işaret, bebeğin bakışlarını yüzüne sabitlememesiydi. Birçok anne, bebeklerinin bu yaşta onunla konuşmaya başladıklarında kendilerinden uzaklaştığını kızgınlıkla fark etmiştir. Bunun nedeni, kör veya görme engelli bir çocuğun her şeyden önce onunla göz teması kurarak değil, onu dinleyerek ve başını ses kaynağına doğru çevirerek iletişime girmesidir.

Bazen bu yaşta şaşılığı olan bir bebekte yanlışlıkla görme bozukluğu olduğu varsayılır. Bununla birlikte, görsel fizyologlar, minimal şaşılığın 6-7 aydan küçük bebekler için yaş normunun bir çeşidi olduğunu belirtmektedir.

0-3 AYLIK BEBEKTE İŞİTME GELİŞİMİ

Bir bebek doğduğunda, görme yeteneği gibi işitme duyusu da kusurludur. Orta kulak boşluğu sıvıyla dolu olduğundan ses titreşimlerinin iletilmesini zorlaştırdığı için bebeğin işitme hassasiyeti yetersizdir.

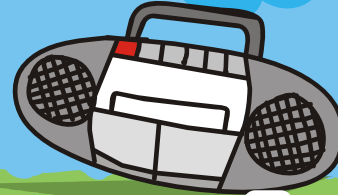
Normalde sağlıklı, tam süreli yeni doğmuş bir bebek, yüksek frekanslı sesleri ve 70-80 dB ses seviyesindeki sesleri duymalıdır (bu, yüksek seslere karşılık gelir; telefon görüşmesi, müzik enstrümanı çalma, çığlık atma). Bu yaşta bebek, yüksek seslere irkilerek, donarak, gözlerini kırıştırarak ve emme ritmini değiştirerek tepki verir.

Bir aya gelindiğinde bebek, zaten annesinin sesini tanıır, işitsel ve görsel izlenimler arasında bağlantı kurmaya çalışır ve sesin tınısını, perdesini ve hacmini ayırt etmeye başlar.

İkinci ayda bebek, başkalarının arka planında yeni sesleri dikkatle dinler, müzik dinler, bir yetişkinin sesini duyunca gülümser.

Üçüncü aya gelindiğinde bebeğin işitme keskinliği önemli ölçüde artar, bebek zaten yaklaşık 50-60 dB yoğunluğundaki sesleri duyabilir (bu, normal konuşma seslerine karşılık gelir). Bebek 3 aylıkken başını sesin kaynağına doğru çevirerek ve sesi çıkaran nesneye dikkatle bakarak tepki verir. Aynı yaşta mırıldanma ve canlandırma kompleksi ortaya çıkar.

İşitme patolojisinin gelişimi için risk faktörleri:

1. Gebelik sırasında annenin bulaşıcı ve viral hastalıkları (kızamıkçık, kızamık, grip, CMV, herpes, toksoplazmoz);
2. Gebelik toksikozu ve düşük yapma tehdidi;
3. Yenidoğanlarda asfiksi;
4. Kafa içi (intrakranial) doğum yaralanması;
5. Hiperbilirubinemi (200 µmol/l'den fazla) ve yenidoğanın hemolitik hastalığı;
6. Prematürite ve doğum ağırlığının 1.500 g'ın altında olması;
7. Gebelik ve emzirme döneminde anne tarafından ototoksik ilaçların (aminoglikozid antibiyotikler, furosemid, aspirin, kinin içeren ilaçlar) kullanımı;
8. Fetal gebelik yaşının 40 haftadan fazla olması;
9. Annede ve diğer akrabalarda işitme hasarı olan kalıtsal hastalıklar.

Ebeveynler ve sağlık hizmeti sağlayıcıları, işitme kaybı için risk faktörlerinden en az biri mevcutsa veya bebek aşağıdaki tepkilerden herhangi birine sahip değilse bebeğin işitsel tepkilerine **özellikle dikkat etmelidir:**

- Bebek yaşamın ilk 2-4 haftasında yüksek seslerden çekinmiyorsa;
- Bebek 2-4 haftalıkken sese karşı bir duraksama olmuyorsa;
- Bebek 3-4 aylıkken başını ses kaynağına doğru çevirmiyorsa;
- Bebek 3-4 aylıkken annesinin sesine tepki vermiyorsa;
- Bebek 2-4 aylıkken mırıldanmaya başlamıyorsa.

Sağlık hizmeti sağlayıcısı veya bebeğin ebeveynleri bebekte bu reaksiyonların varlığını fark etmezse daha yakın izleme ve değerlendirme gereklidir.

0-3 AYLIK BEBEKLERDE DUYGU VE İLETİŞİM GELİŞİMİ

Bir bebeğin hayatı ilk refleks ağlamasıyla başlar. Ve yaşamın ilk günlerinde ve haftalarında bebek, hoş olmayan hislere (ağrı, açlık, uyku ihtiyacı) karşı olumsuz tutumunu çığlık atarak, ağlayarak, motor refleksli ile ifade edebilir. Yavaş yavaş, yaşamın her yeni gününde bebeğin ağlaması, buna neden olan nedene bağlı olarak farklılaşır ve bebeğin annesi bu nedenleri tanımayı öğrenir.

"Farklılaşmış ağlama/çığlık atma" dönemi başlar. Bu dönem hem çocuğun duygusal gelişimi /'hem de anne-çocuk ikilisinde istikrarlı ve yeterli bir bağın oluşması açısından oldukça önemli kabul ediliyor."

Daha sonra ağlama, bebeğin sadece fiziksel değil ruhsal acılarını da ifade etmeye başlar.

Bir bebekte gülümseme şeklindeki olumlu duygular ağlamadan daha sonra ortaya çıkar. Çoğu yazar, bebeklerde gülümsemenin ortaya çıktığı yaştan 4-6 hafta olduğunu belirtmektedir. Gözlemlerimize göre bir bebeğin gülümsemesi sıklıkla ilk haftalarda, hatta bazen yaşamın ilk günlerinde ortaya çıkar. Ancak bu yaşta gülümseme, etrafındaki yetişkinlerle iletişimin bir unsuru değildir, yalnızca tam bir fiziksel rahatlık durumunu yansıtır.

İlk sözde "sosyal gülümseme" (yani iletişimi amaçlayan bir gülümseme), bir bebekte 1-1,5 aylıkken ortaya çıkar. 4-6 haftalıkken bebek, annesinin sesinin yumuşak tonlamalarına ve yüzünün yaklaşımına gülümsemeyle tepki verir.

2,5-3 aylıkken bebek genellikle sesli ve gırtlaktan gelen sesleri tekrarlayarak mırıldanmaya başlar. Bebek 3 aylıkken, diğer insanlarla iletişim kurmak için sesini kullanmaya başlar: "Mırıldanır", sonra sessizleşir, yetişkine bakar ve bir yanıt bekler; yetişkin ona yanıt verdiğinde, bitirene kadar bekler ve ancak o zaman tekrar "mırıldanır." Normal gelişim gösteren bir bebek "cansız" nesnelerle aynı şekilde "konuşmaya" çalışmaz, onlardan ses veya başka tepkiler beklemez.

Üç aylıkken bebek, kendisi için önemli olan bir yetişkine karşı özel bir duygusal-motor tepkiye sahiptir; "canlandırma kompleksi." "Canlandırma kompleksi", dikkatin yetişkinin yüzüne yoğunlaşması, gülümseme, artan motor aktivitesi (bebek kollarını ve bacaklarını hareketli bir şekilde hareket ettirmeye başlar), genellikle bebek mırıldanma sesleri çıkarmaya başlar.

Sosyal gülümseme ve mırıldanma, yetişkinin yüzüne konsantrasyon ve canlandırma kompleksinin olmaması veya geç ortaya çıkması, bebek gelişiminde çeşitli bozukluklara işaret edebilir ve ek gözlem ve muayene gerektirir.

O'DAN 3 AYA KADAR BİR ÇOCUĞUN MOTOR GELİŞİMİ

Doğumda bebek, bazıları hayatta kalması için gerekli olan (nefes alma, dolaşım, arama refleksi, emme refleksi, göz bebeği, göz kırpması vb. refleksler) ve bazıları evrimle birlikte çocuğun yaşamı için önemini yitiren (kavrama, destek, otomatik yürüme, Moro vb. refleksler) doğuştan gelen bir dizi koşulsuz reflekse sahiptir. Yaşla birlikte bazı refleksler kaybolur, diğerleri sabitleşir ve bazı refleksler diğerlerinin oluşumu için temel oluşturur.

Yaşamın ilk ayında bebeğin çok az motor aktivitesi vardır, çoğu zaman konulduğu pozisyonda yatar, kol ve bacak fleksörlerinin kas tonusunda fizyolojik bir artış vardır, bir yetişkin onu kucağına aldığı anda başını tutamaz. 1-2 aylıktan önce bebeğin kol ve bacak hareketleri kaotiktir.

Bebek 1-1,5 aylık olana kadar başını dik tutmaya başlamaz. Bebek 2-3 aylık olduğunda başını orta hatta tutabilir, sırtüstü yatabilir, kollarını gövdenin orta hattına doğru katlayabilir ve ağzına götürülebilir, avucuna bir oyuncak konulduğunda elini sıkabilir. Aynı yaşta bebek, bir oyuncak dokunduğunda yumruğunu açar; elindeki oyuncak bir süre tutabilir, ellerini inceler, bağımsız olarak arkadan yana dönebilir, yüzüstü yatar-dengesini iyi korur (sırtına ve karnına düşmez). Bebek 3 aylık olduğunda gördüğü nesneye uzanır, kavramaya uygun bir oyuncak tek eliyle kavrar ve tutar, elindeki nesneyi ağzına doğru çeker. Üç aylıkken yüzüstü yatan bebek başını 45-90 derece kaldırır (göğüs kalkık, ön kollara dayanmış, dirsekler-omuzların hizasında veya önünde).

Minsk "19. Şehir Çocuk Polikliniği" Erken Müdahale
Kaynak Merkezi Başkanı rehabilitasyon doktoru
O.G. Avila